

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБЛЕННЯ ПОЛІТИКИ

Тренінг для груп аналізу політики
19 березня 2009 року

Завдання семінару

- ознайомити з ґендерним аналізом як інструментом розроблення політики;
- пояснити, як ґендерний аналіз може бути використано для вдосконалення публічної політики в Україні та;
- навести приклад політики, розробленої з використанням ґендерного аналізу.

Гендер...

- стосується соціальних зв'язків, ролей та обов'язків жінок та чоловіків; включає очікування щодо характеристик, здібностей та можливої поведінки жінок та чоловіків (фемінність та маскуліність), які формуються в процесі соціалізації, змінюються з часом та відрізняються в межах та між культурами.

Приклади з Канади

4

- У країні відбуваються зміни в розподілі хатньої роботи між чоловіками та жінками, що змінює поняття “чоловіча робота” в сім'ї
- Однак, на ринку праці жінки все ще виконують традиційно “жіночі роботи”: 70% жінок зайняті в таких сферах: низько кваліфікована робота, няні, вчителі, сфера послуг та державне управління
- Жінки складають 2/3 тих, хто працює неповний робочий день; в середньому, жінки зароблять 72 центи від кожного долара, який заробляють чоловіки.

Які Ви можете навести приклади в Україні?

Гендерна рівність

5

- Існує, коли жінки та чоловіки, як громадяни, мають рівні можливості, права та обов'язки.

Це означає, що вони мають:

- рівний доступ до економічних ресурсів;
 - рівний розподіл відповідальності в сім'ї;
 - рівну можливість брати участь у процесі прийняття політичних рішень.
- Публічна політика може сприяти подоланню історичних та соціальних бар'єрів, які заважають жінкам та чоловікам мати рівні можливості.

Ґендерна нерівність у світі

6

- 640 з 960 мільйонів неписьменного дорослого населення - жінки (67%).
- Жінки є власниками менше ніж 1% світових земельних ресурсів та нерухомості, незважаючи на той факт, що 70% з них працюють у сфері сільського господарства та виробляють більш ніж 90 харчової продукції.
- Лише 18% жінок у світі є політиками на виборній основі
- Ґендерне насильство продовжує бути глобальною проблемою, включаючи зґвалтування як один із засобів війни.

Чи існує ґендерна нерівність в Україні?

7

- Переважна більшість державних службовців - жінки (75.5%). Однак вони мінімально представлені на керівних посадах. Жінки складають 10.6% керівників 1 категорії та 24.1% - 2 категорії
- Українські жінки мають низький рівень політичного представництва.
- Україна займає **111 місце в світі за кількістю** жінок у політиці на національному рівні – **8.2%** (трохи попереду Гани та дещо нижче від Демократичної Республіки Конго)
- Українські жінки отримують **53%** заробітної плати чоловіків.

Частка чоловіків у структурі робочої сили - 64%, жінок - 49%

Ґендерний розрив в Україні збільшується...

8

- Місце України відповідно до Індексу ґендерного розриву, визначеного Світовим Економічним Форумом:

2006: 47-е

2007: 57-е

2008: 62-е

В основі - наступні індикатори: економічна участь та можливості; освіта; здоров'я та виживання; політична спроможність.

Гендерна нерівність в Україні також стосується чоловіків (1)

9

Лютий 2009

“Чоловіки мають бути відповідальними за свої сім'ї. Однак, як тільки рівень безробіття чоловіків зростає, вони впадають у депресію та втрачають спроможність реагувати на кризові ситуації”.

Олег Зарубінський, голова Комітету ВРУ з питань прав людини, національних меншин та міжнародних відносин.

Гендерна нерівність в Україні також стосується чоловіків (2)

10

- 90% самогубців в Україні – чоловіки.
- У середньому чоловіки живуть на 11 років менше, ніж жінки.
- Більше ніж 30% українських чоловіків мають проблеми зі здоров'ям, які призводять до стерильності (Україна має один з найнижчих рівнів народжуваності у світі).
- Алкоголізм залишається серйозною соціальною проблемою, особливо серед чоловіків.
- Міграція чоловіків у пошуках роботи, а також слабе здоров'я, зумовлюють ситуацію, коли деякі села в Україні залишаються майже без чоловіків.
- Всі ці фактори впливають на демографічну кризу в Україні. За прогнозами, до 2050 року населення України зменшиться до 29 мільйонів.

Чому ґендерна рівність
важлива для реформи
державної служби?

Гендерна нерівність існує на державній службі (1)

12

Незважаючи на конституційні та інші законодавчі гарантії рівності між жінками та чоловіками, все ще існують...

- Скляні стелі (“Glass ceilings”) - перешкоди для просування жінок по службі на вищих рівнях влади, незважаючи на той факт, що їхня освіта та досвід можуть бути кращими
- Скляні стіни (“Glass walls”) - перешкоди, які заважають жінкам обіймати певні посади
- За однакову чи схожу роботу рівень доходів жінок є нижчим, ніж чоловіків.

Ґендерна нерівність існує на державній службі (2)

13

- Державні службовці відповідають за розроблення, впровадження та оцінку публічної політики.
- Усі політики/програми потенційно мають різний вплив на життя жінок та чоловіків, що пов'язано з уявленнями щодо ґендерних ролей та обов'язків, які формують ці політики/програми.

ОТЖЕ...

- Державним службовцям необхідно бути обізнаними з питаннями ґендеру для зменшення ґендерної нерівності, що може бути результатом розроблення політики, яка має непередбачувані наслідки.

Як розроблення публічної політики з використанням ґендерного аналізу може сприяти вирішенню ґендерних проблем в Україні?

14

- Ґендерний аналіз передбачає розгляд відмінностей між жінками та чоловіками щодо умов, потреб, рівнів участі, доступу до ресурсів та розвитку, контролю за ресурсами, процесу прийняття рішень та ін.
- Ґендерний аналіз включає вивчення статистичних даних, згрупованих за статтю та якісних характеристик становища жінок та чоловіків задля використання інформації у процесі ухвалення рішень щодо політики.

Гендерний аналіз...

15

- Ставить під сумнів припущення, що політики та програми однаково впливають на кожного
- Включає оцінку політик та/чи програм для визначення (реального чи потенційного) впливу на жінок та чоловіків, який може суттєво відрізнитись
- Має постійно використовуватися на всіх етапах розроблення, впровадження, оцінки та моніторингу політики

Приклад

16

- В українській стратегії попередження самогубств, яка базується на припущенні, що жінки є більш емоційними, ніж чоловіки, піддаються депресії та, відповідно, менш спроможні справлятися зі своїми проблемами, може бути прийняте рішення сфокусувати увагу на роботі із жінками та дівчатами-тінейджерками (як цільовою аудиторією).
- Такий підхід втратив би можливість зосередитися на проблемах українських чоловіків, робота з якими вимагає окремого підходу.

Приклад

17

- Тренінгова програма з лідерства на державній службі, яка б не визнавала б низького рівня представлення жінок на вищих керівних посадах, могла б посилити стереотип, що чоловіки є “природженими лідерами”, тоді як жінки – “природжені послідовники”.
- Гендерний аналіз був би необхідним для розробки спеціальних програм для жінок, які б змогли вирішити конкретні проблеми, що постають перед ними на шляху до просування на державній службі.

Міжнародний досвід

18

□ Канада:

Канадське Міністерство з управління людськими ресурсами та соціального розвитку

- Гендерний аналіз та директорат політики
- Мережа спеціалістів з ґендеру
- Настанови Міністерства щодо політики ґендерної рівності
- Оцінка на основі принципів менеджменту, зорієнтованого на результати, та основ підзвітності

Результат політики: захист доходу (пенсії)

- Зарахування догляду за дитиною під час нарахування пенсій
- Доступ до виплат, які отримують чоловік або дружина у разі смерті одного з подружжя

Міжнародний досвід

19

□ Франція:

Міністерство Економіки, Фінансів та Промисловості

Відповідно до вимог законодавства, бюджет Франції показує заплановані витрати на просування ідеї ґендерної рівності.

Кожне міністерство зобов'язане виділяти кошти на програми, спрямовані на жінок, і на заходи, які мають на меті забезпечення ґендерної рівності, а також визначати показники для оцінювання впливу витрачених коштів на ґендерну рівність.

Приблизно 60 країн застосовують схожі методології “ґендерного бюджетування”.

Приклад: ВІЛ/СНІД в Україні

20

- Україні загрожує епідемія ВІЛ/СНІДУ
- Україна займає 2 місце в Європі щодо зростання рівня захворюваності на ВІЛ/СНІД
- Кожного дня 35 українців інфікуються ВІЛ та 2-3 помирають від ускладнень, спричинених хворобою
- Близько 400,000-500,000 українців є ВІЛ-позитивними

Як можна використати ґендерний аналіз для розроблення стратегії подолання кризи у сфері здоров'я населення?

Гендерний аналіз має бути застосовано на кожному етапі циклу політики

21

- Формулювання порядку денного
- Розробка політики
- Впровадження політики
- Моніторинг політики

Методологічний підхід до розроблення політики з використанням ґендерного аналізу (1)

22

- Визначення проблеми політики
 - Чи враховано при визначенні проблеми досвід жінок і чоловіків?
- Визначення бажаних /очікуваних результатів
 - Що Ви хочете досягнути цією політикою, і як ці цілі відповідають задекларованим національним зобов'язанням щодо ґендерної рівності?
 - Наскільки наслідки політики можуть бути різними для жінок та чоловіків, хлопців та дівчат?
- Збір інформації
 - Які види статистичних даних щодо ґендеру існують?

Методологічний підхід до розроблення політики на основі ґендерного аналізу (2)

23

- Проведення дослідження
 - Як Ви буде проводити дослідження, щоб переконатися, що Ви збираєте інформацію щодо різного досвіду чоловіків та жінок?

- Аналіз альтернатив та розроблення рекомендацій
 - Як Ви продемонструєте, що кожна альтернатива може по-різному впливати на соціальне та/чи економічне становище жінок та чоловіків?

Методологічний підхід до розроблення політики на основі ґендерного аналізу (3)

24

- Впровадження альтернатив
 - У який спосіб політика може бути впроваджена рівнозначно по відношенню до жінок та чоловіків?

- Інформування про політику
 - Як комунікаційна стратегія гарантуватиме однаковий доступ до інформації жінкам та чоловікам?

- Оцінка аналізу
 - Які індикатори Ви використовуватимите для вимірювання впливу політики/програм на жінок та чоловіків?

Перешкоди на шляху до використання ґендерного аналізу у процесі розроблення політики

25

- Неправильне розуміння мети та цілей ґендерного аналізу
- Потреба у ширшому визначенні концепції рівності (не лише у її юридичному значенні)
- Потреба процедурних змін у процесі розроблення політики
- Нестача необхідних інструментів та підготовки (тренінгів)
- Недостатній рівень обізнаності щодо питань ґендерної рівності

Запровадження ґендерної рівності на державній службі є важливим, оскільки це...

26

- Максимізує результативність та ефективність
- Покращує якість рекомендацій для законодавців та процес прийняття рішень
- Підвищує рівень репрезентативності населення країни на державній службі
- Сприяє дотриманню прав людини
- Дозволяє країнам дотримуватися міжнародних стандартів та виконувати внутрішні юридичні та конституційні зобов'язання (Конвенція про припинення дискримінації щодо жінок, Пекінська Платформа Дій, Цілі Тисячоліття, національні плани дій, закони щодо ґендерної рівності)